

COPULATIEWAARNEMINGEN BIJ HELICELLA.

In September en October 1953 kon ik copulaties waarnemen van Helicella ericetorum, gigaxi, intersecta en candidula. Ik had de gigaxi verzameld bij de Buitenhuiser-pont over het Noordzeekanaal (12 Sept.), de candidula bij Wijk aan Zee (12 Sept.), de intersecta en ericetorum bij Wijk aan Zee (12 Sept.), langs de Bloemendaalse Zeeweg en in het Kennemerduinterrein (4 Oct.).

Een copulatie van gigaxi nam ik thuis waar op 12 en 22 Sept., één van candidula op 12 Sept., één van ericetorum op 22 Sept., twee van intersecta op 30 Sept. en één op 4 Oct., terwijl ik 4 Oct. nog een copulatie van ericetorum en één van intersecta in het veld zag. In het totaal dus negen copulaties, waarvan twee in de vrije natuur. Bij geen heb ik het proces van begin tot eind kunnen volgen, ik schat echter de duur op minstens een 20 à 30 minuten.

In acht gevallen bevonden de dieren zich recht tegenover elkaar, met de rechterkopzijden tegen elkaar, de geslachtsdelen in elkaar versmolten. Men ziet daarbij de pijlen in een pulserende beweging vrij ver in en uit de massa gaan, bij ericetorum soms alle vier tegelijk. Voorzover zichtbaar geeft het de indruk dat met de pijl in de lucht geprikt wordt.

Bij de intersecta-copulatie van 30 Sept. telde ik bij het ene dier een pulsering van 42 maal, bij de partner van 46 maal per minuut; bij de gigaxi-copulatie van 22 Sept., waarbij ik maar één pijl te zien kon krijgen, 40 maal per minuut; bij de ericetorum-copulatie op die dag nam ik bij de twee wederzijdse pijlen, welke voortdurend zichtbaar bleven, een rhytme van een 20 maal per minuut van beiden waar; de twee overige, slechts nu en dan zichtbaar wordende en daarbij nauwelijks uitstekende pijlen, gaven de indruk onregelmatig en langzaam te pulseren.

Bij de gigaxi-copulatie van 22 Sept. zag ik ook nog dat het dier, waarvan de pijl zichtbaar was, deze terug trok bij het uit elkaar gaan der dieren.

In het bakje van de gecopuleerd hebbende ericetorum trof ik na twee dagen tevens twee pijlen los aan, en ik heb van deze soort nog bij herhaling pijlen los aangetroffen, vaak gepaard liggende alsof zij gelijktijdig uitgestoten waren. Bij de andere soorten heb ik zoiets nimmer kunnen constateren, terwijl ik evenmin ooit pijlen aangetroffen heb, geprikt in een dier. Wel heb ik bij een geopend dier eens een pijl aangetroffen in het uiteinde van de penis, hetgeen op mij een verdwaalde indruk maakte.

Ik meen er goed aan te doen deze waarnemingen eens meer publiciteit te geven, opdat de specialist hieraan mogelijk enig profijt kan ontleenen.

Mijn indruk is dat bij de ten deze betrokken Helicella-soorten de pijl niet tijdens de copulatie op een min of meer willekeurige plaats in de partner geprikt wordt, zoals bij Helix. Waar zij echter wel blijft en welk orgaan haar naar buiten doet pulseren kan ik me niet goed voorstellen. Ik heb, achteraf tot mijn spijt, gecopuleerd hebbende dieren niet direct daarna gedood en op pijl onderzocht. Wel heb ik de betrokken genitaliën bewaard nadat de dieren korter of langer daarna afgestorven zijn. Dit materiaal lijkt mij echter ter zake niet iets positiefs te kunnen uitwijzen. Voor eventueel onderzoek is het echter gaarne ter beschikking.

Men heeft zich overigens natuurlijk wel af te vragen bij waarnemingen in gevangenschap, of en ik hoeverre het natuurlijk verloop wordt getoond en de dieren zich blijven gedragen als in de vrije natuur. Hetgeen al heel moeilijk te controleren valt.

D. Aten.